

معرفی کتاب / روابط ایران و غرب در گذر تاریخ

۲۱ تیر ۱۳۹۳ ساعت ۲۳:۲۶

یرواند آبراهامیان پژوهشگر امور ایران، در این کتاب خود ضمن ارائه تاریخ جدید و موثقی از کودتا، اسناد فاش نشده ای را برملا می سازد که تفاسیر سنتی را به چالش می کشد و نشان می دهد که چگونه نقش امریکا در کودتا، روابط ایالات متحده و ایران را در حال حاضر و سال های گذشته تحت تأثیر قرار داد.

عنوان کتاب به فارسی : کودتای سال ۱۹۵۳، سیا و ریشه های روابط مدرن ایالات متحده - ایران

عنوان کتاب به انگلیسی :

(The Coup: ۱۹۵۳, The CIA, and The Roots of Modern U.S.-Iranian Relations)

نویسنده : یرواند آبراهامیان (Abrahamian Ervand)

تاریخ انتشار: پنجم فوریه ۲۰۱۳

معرفی کتاب :

در این کتاب شرح داده می شود که چگونه کودتای مورد حمایت امریکا در سال ۱۹۵۳ توسط سیا طراحی شد و به اجرا در آمد و در نهایت منجر به سقوط دولت محمد مصدق گردید. نویسنده ساقط کردن نخست وزیر محبوب وقت ایران را به عنوان شکستی در سیاست خارجی مداخله گرانه ایالات متحده خطاب می کند.

یرواند آبراهامیان پژوهشگر امور ایران، در این کتاب خود ضمن ارائه تاریخ جدید و موثقی از کودتا، اسناد فاش نشده ای را برملا می

سازد که تفاسیر سنتی را به چالش می کشد و نشان می دهد که چگونه نقش امریکا در کودتا، روابط ایالات متحده و ایران را در حال حاضر و سال های گذشته تحت تأثیر قرار داد. از دید نویسنده کتاب، بررسی اطلاعات دیپلماتیک فاش شده و آرشیوهای شرکت های نفتی چند ملیتی (به ویژه شرکت نفت ایران و انگلیس) که هم اکنون به عنوان بی پی شناخته می شود، این موضوع را روشن می سازد که بریتانیا و ایالات متحده مایل به چشم پوشی از اقدامات مربوط به ملی سازی صنعت نفت ایران نبودند. در ادامه آبراهامیان بحث می کند که دولتمردان ایالات متحده در بین خود، کوتاه کردن دست کمونیست ها از ایران را به عنوان بهانه مهمی برای به راه اندازی این کودتا مطرح می ساختند.

نویسنده در کتاب خود، با بررسی جزئیات تحولات وقت در ایران و اهمیت نفت ایران برای غرب و فعالیت های طرفداران کمونیسم، عامل اصلی توطئه چینی ها برای راه اندازی کودتا در ایران توسط سیا را حفظ منافع خود در ایران و دسترسی به نفت ایران به واسطه ساقط کردن دولت مورد حمایت مردم و تثبیت حکومت شاه بر ایران می داند که در نهایت پیامدهای جبران ناپذیری برای امریکا به بار آورد. نویسنده در این کتاب ضمن ارائه جزئیات مربوط به کوتادی سال ۱۹۵۳ در ایران که توسط سیا هماهنگ و سازماندهی شده بود و منجر به سرنگونی دولت محمد مصدق و تثبیت حکومت شاه گردید، انگیزه و دلایلی را در مورد ریشه های تیرگی در روابط ایران و ایالات متحده و نحوه تأثیرگذاری این واقعه بر روی روابط این دو کشور پس از انقلاب اسلامی ارائه می دهد. به عبارت دیگر، آبراهامیان در کتاب خود کوشیده است تا بخش های مختلف پازل روابط ایران و ایالات متحده را با تمرکز بر ریشه های آن در گذشته کنار هم بچیند و از این زاویه به بررسی سردی روابط دو کشور و بی اعتمادی ایران به غرب بپردازد.

عنوان کتاب: فهرست عمومی اسناد منتشره وزارت امور خارجه آمریکا در امور ایران

نویسنده : مریم بهرامیان

سال انتشار: ۱۳۸۱

ناشر : مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی

معرفی کتاب :

کتاب حاضر بخش اول از فهرست مجموعه اسناد آزاد شده توسط وزارت امور خارجه امریکا در خصوص ایران می باشد که اصل آن به صورت میکروفیلم در مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی نگهداری می شود. این اسناد که در سال ۱۹۸۲ توسط وزارت امور خارجه امریکا منتشر شده، حاوی مکاتبات آن وزارتخانه با سفارت امریکا در تهران و سرکنسولگریهای آن کشور در تبریز، اصفهان و

مشهد می‌باشد که دوره زمانی سالهای ۱۳۲۹-۱۳۳۲ / ۱۹۵۰-۱۹۵۴ را در بر می‌گیرد.

موضوعات مطروحه در اسناد مسائل گوناگون جامعه ایران به لحاظ سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را در بر می‌گیرد و نکته جالب آنکه سفارت و سرکنسولگریهای امریکا در راستای کسب اطلاعات، حتی جزئی‌ترین وقایع و اخبار را به وزارت متبوع خود گزارش کرده و اطلاعات مربوط به روستاها نیز از چشم آنها دور نمانده است. همچنین اطلاعات مربوط به کودتای ۲۸ مرداد، فعالیتهای حزب توده و سایر احزاب، نفوذ شوروی، تحولات مجلسین، مسائل نفت و مطبوعات ایران از سایر مسائلی بوده‌اند که امریکائیها آنها را به دقت زیرنظر داشته و گزارشات لازمه را به وزارت خارجه انتقال می‌داده‌اند. وزارت خارجه امریکا نیز به نوبه خود رهنمودهای لازمه را در موارد لازم به سفارت و سرکنسولگریها ارائه می‌داده است و علاوه بر آن گزارشهای سفارتخانه‌های امریکا در سایر کشورها را چنانچه لازم می‌دانستند به سفارت و سرکنسولگریهایشان در ایران ارسال می‌داشتند.

عنوان کتاب: تاریخ روابط خارجی ایران

نویسنده: عبدالرضا هوشنگ مهدوی

ناشر: انتشارات امیر کبیر

سال انتشار: ۱۳۶۴

معرفی کتاب

کتاب حاضر به بررسی تاریخ روابط خارجی ایران از آغاز سلطنت صفوی تا سلطنت رضا شاه پهلوی کشورمان می‌پردازد؛ این کتاب در نه فصل به تاریخ روابط خارجی ایران از زمان صفویه تا جنگ جهانی دوم و زمان استعفای رضاشاه پرداخته است

فصل اول این کتاب شامل توضیحاتی در مورد دوران جنگ‌های ایران و عثمانی از قیام شاه اسماعیل صفوی تا معاهده صلح استانبول از سال‌های ۱۵۰۰ تا ۱۵۹۰ است.

در فصل دوم نویسنده به دوران شکوه و عظمت ایران از استرداد سرزمین‌های از دست رفته تا عهد نامه صلح قصرشیرین پرداخته است.

فصل بعدی به دوران آرامش اختصاص یافته و تا سقوط اصفهان ادامه دارد.

در فصل چهارم اشاره به سقوط صفویه و استقرار قاجاریه دارد و دوران پرآشوب آن زمان را به تصویر کشیده است.

فصل پنجم کتاب شامل دوران جنگهای ایران و روسیه از فتح تفریس تا معاهده ترکمانچای است.

فصل های بعدی نیز به ترتیب دوران اختلافات ایران و انگلیس از شورش هرات تا معاهده صلح پاریس، دوران رقابت های استعماری از انتزاع ترکستان و بلوچستان تا قرارداد تقسیم ایران به مناطق نفوذ، دوران اشغال نظامی ایران از کودتای محمد علی شاه تا کودتای سوم اسفند را به تصویر کشیده است. در فصل نهم که آخرین فصل این کتاب است تاریخ دوران پهلوی از زمامداری سردار سپه تا پایان جنگ دوم جهانی در سال ۱۹۴۷ آورده شده است.

روزشمار روابط ایران و آمریکا

نویسنده : بهروز طیرانی

سال انتشار: ۱۳۷۹

ناشر: مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی

معرفی کتاب:

دولت آمریکا یکی از قدرتهای جدید در اواسط قرن ۱۹ م بود که به ایجاد روابط سیاسی با ایران مبادرت نمود. علی‌رغم گذشت بیش از یکصد و پنجاه سال از پیشینه تاریخ روابط سیاسی دو کشور متأسفانه منابع بسیار محدودی تاکنون درخصوص روند تحولات طرفین از سوی جامعه علمی ایران منتشر شده‌است. این امر درحالی است که روابط سیاسی ایران و آمریکا طی مدت یاد شده یکی از پرتنش‌ترین نوع مناسبات تاریخ روابط خارجی ایران است. دو دور قطع روابط سیاسی بین طرفین دخالت آشکار دولت آمریکا در جریان‌های داخلی ایران به ویژه بعد از جنگ جهانی دوم، درک نادرست مقامات آمریکایی از نحوه تعامل با ایران و... همگی مجموعه عواملی است که این نظر را تقویت می‌نماید. مجموعه حاضر تلاشی است در جهت تبیین نزدیک به صدوهفتادسال روابط ایران و آمریکا، از ابتدا یعنی از آن هنگام که نخستین تماسها از طریق ورود و فعالیت هیأت مذهبی آمریکا به ایران در ۱۸۳۲ میلادی (۱۲۱۱ ش - ۱۲ ق) میان اتباع دو کشور پدید آمد تا پایان سال ۱۳۷۷ ش (۱۹۹۹ میلادی).

عنوان کتاب : گاهشمار روابط ایران و انگلیس

نویسنده : فرناز اخوان توکلی

سال انتشار: ۱۳۸۶

ناشر : مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی

معرفی کتاب :

در تاریخ مناسبات خارجی ایران با دولتهای اروپایی، انگلیس از معدود کشورهایی است که از جایگاه دیرپایی برخوردار است. نخستین زمینه‌های ارتباطی شناخته شده بین دو کشور به قرن هفتم هجری باز می‌گردد. اما تاریخ پر جزر و مد مناسبات ایران و انگلیس از بافت و ساختی صرفاً سیاسی پدید آمده است. این معنا به مقتضای بسط دامنه نفوذ انگلیس بر هند و ظهور ناپلئون و اندیشه‌های کشورگشایانه او و اجرای سیاستهای توسعه‌طلبانه در شرق صراحت یافت، که طی آن انگلیس با هدف حفظ منافع راهبردی خود در منطقه و اتخاذ مواضع دفاعی در مقابل رقبای اروپایی، پای ایران را به صحنه سیاستهای خارجی خود گشود. بدیهی است که ضعف و سستی ارکان قدرتهای مستقر در ایران، سلطه سنگین دولتمردان انگلیسی را در تصمیم‌گیریهای مؤثر در عرصه‌های داخلی و خارجی اجتناب‌ناپذیر می‌نمود. نگاهی به امتیازات و انحصارات اعطا شده از عصر قاجار به این سو، صرف نظر از نیت توسعه‌طلبانه و سیاستهای پرابهام انگلیس، نمایانگر عدم وقوف حاکمان ایرانی به اهمیت امتیازات اعطایی بوده است. با وقوع انقلاب اسلامی و دگرگونی در ساختار سیاسی ایران، مناسبات ایران و انگلیس به طور عام در قالب روابط با دنیای غرب و اتحادیه اروپا درآمد، به گونه‌ای که بحرانهای موجود در این روابط زمینه تعلیق و گاه قطع مناسبات دیپلماتیک دو کشور را فراهم نمود. آنچه در سه دهه اخیر میان دو کشور رفته است نشان از آن دارد که مقامات انگلیسی بر اهمیت ژئوپولیتیک و ژئواستراتژیک ایران در منطقه واقف بوده و عدم حضور آنان خاصه در عرصه تجارت، راه را برای همتایان اروپایی باز گذاشته است. با همه اینها خطوط کلی خط مشی انگلیس در قبال ایران مبنی بر روابطی مشروط و عدم پذیرش آن از سوی مقامات ایرانی به عنوان مانعی بر سر راه توسعه روابط متوازن دو کشور قرار گرفته است.

نویسنده : حمیدرضا بدافی

ناشر : مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی

روابط سیاسی ایران و ایالات متحده آمریکا از سال ۱۸۸۳ م. ۱۲۶۲/ ش. باتأسیس سفارت آن کشور در ایران آغاز گردید، این مناسبات حدود یک سده ادامه یافت، از فراز و نشیب‌های بسیاری گذشت و بالاخره وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۹۷۹ م. ۱۳۵۷/ ش. در ایران و آغاز بحران گروگان‌گیری، به این مناسبات چندین و چند ساله پایان داده و دشمنی و خصومت، جایگزین روابط گرم و دوستانه دو کشور در دهه‌های شصت و هفتاد میلادی می‌گردد. در مرداد ماه سال ۱۳۳۲ کودتایی از سوی آمریکا، انگلستان و عوامل داخلی آنان، به عمر دولت ملی دکتر محمد مصدق پایان داد و از این تاریخ به بعد، یکی از مشخص‌ترین مقاطع تاریخ روابط خارجی ایران و مناسبات این کشور با ایالات متحده آمریکا آغاز می‌گردد. حضور گسترده و همه‌جانبه آمریکا از مقطع مذکور در ایران و تشدید وابستگی این کشور به آمریکا به عنوان بارزترین جنبه چهره تاریخ معاصر سیاسی ایران، که تا یک ربع قرن نیز ادامه می‌یابد، از تأمل برانگیزترین دوران‌های تاریخ معاصر این کشور می‌باشد. این کتاب روابط سیاسی ایران و ایالات متحده آمریکا، پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، تا پایان دوره ریاست جمهوری «لیندون بی. جانسون» در سال ۱۳۴۷ ه.ش. مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد.

عنوان کتاب : مجموعه اسناد روابط خارجی ایران و بریتانیا

نویسنده : حسین احمدی

ناشر : دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی

معرفی کتاب :

تا اوایل قرن نوزدهم روابط ایران و انگلیس منحصر به روابط تجاری، آن هم به شکل بسیار محدود بود. حضور تنها یک نماینده از سوی کمپانی هند شرقی در بوشهر دلیلی بر این مدعا است. اما در زمان فتحعلی شاه آشفتگی روابط همسایگان اروپایی، رؤسای کمپانی هند شرقی انگلیس را به حفاظت از مرزهای غربی هندوستان واداشت؛ انگلیسی‌ها اندیشه اتحاد سیاسی با ایران را در سر پروراندند. بعد از پیروزی انقلاب اکتبر ۱۷۸۹، فرانسه به عنوان یکی از قدرتهای برتر جهان - که سودای رقابت با انگلستان را در سر داشت - مطرح شد. تالیران که در سپتامبر ۱۷۹۷ وزیر خارجه فرانسه شده بود، عقیده داشت که زمان برای توسعه سیطره

استعمار فرانسه رسیده است، اندیشه او این بود که حوزه عملیات از دماغه امید نیک به آبراه سوئز انتقال پیدا کند و حمله به موقعیت استوار انگلیس در هند از همه راههای ممکن همچون مصر و جزیره ایل دوفرانس (موریس) فرانسه، ایران و افغانستان انجام شود. در ژوئیه ۱۷۹۸ بر اساس طرح تالیران، ارتش فرانسه تحت فرماندهی ناپلئون در مصر پیاده شد. این مسأله باعث شد تا انگلیس در مناسبات سیاسی خود با امپراتوری عثمانی و ایران تجدید نظر کند و برای حفظ شریان حیاتی خود و جلوگیری از حملات فرانسه از طریق شمال غربی و غرب هند به فکر چاره باشد. ناآرامی به وجود آمده در این منطقه توسط تیپوسلطان حاکم میسور و زمانشاه حاکم کابل، بر دغدغه کمپانی هند شرقی می افزود. کمپانی از شواهد و قرائنی آگاهی یافت که تیپو سلطان با فرانسویان پیوند استواری بر قرار ساخته و از کمکهای ناپلئون بسیار بهره می گیرد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۰۰۸۵/تاریخ-گذر-غرب-ایران-روابط-کتاب-معرفی>